

Nogle Bemærkninger om Smørproduktionen og Smørhandelen.

Af Grosserer Urban Schmidt.

Indtil for omtrent et Aaar siden, da Udførsel af Smør til Storbritanien begyndte, var Kjøbenhavn aldeles overvejende Hovedaffætningsstedet for Danmarks Overskud af Smør. Her forhandlede saavel det sjællandske som den største Del af det fynske og jydsk Smør; navnlig vare de Kvantiteter af Bøndersmør, som fra Aarhus og Randers sendtes hertil, meget betydelige. Medens Smørret fra Hertugdømmerne og især det holskenske nød stor Anseelse i Udlandet, hvor det i henimod et Aarhundrede havde været renomeret, fandt der fra Kongeriget kun en meget indskrænket Udførsel Sted til fremmede Lande. Det vigtigste udenrigske Marked var Norge; dertil gik en Del af det fynske Bøndersmør samt noget af det jydsk. Desuden forsendtes der, fornemmelig fra Jylland, Smør til Hamborg, hvor de bedste Kvaliteter paabrændtes Mærket „prima Kiel“ og gik saaledes i Flæng med det holskenske til England. Fremdeles fandt der navnlig fra Kjøbenhavn en ringe direkte Udførsel Sted til England, men af hvor ringe Betydning denne har været, fremgaaer bedst deraf, at den skete i Sejlskibe og til London, som senere har viist sig at være et ugunstigt Marked for dansk Smør. I Kjøbenhavn fandtes der saagodtsom ingen andre Kjøbere end Forbrugerne, og disse havde det derved i

deres Magt ofte at kunne trykke Priserne, ja, naar Smørret i længere Tid havde henstaaet paa Lagrene og som en Følge deraf havde tabt sig i Kvalitet, maatte det ikke sjældent sælges til Spotpris. Alligevel var det dog langtfra, at der var tilstrækkelig Affætning, og ved Foraarstid henstod der ofte paa Lagrene temmelig store Beholdninger af fordærvet Smør, som maatte sælges som Mastesmør.

Paa saa usfelt et Punkt stod Smørforretningen i Kjøbenhavn, da i Begyndelsen af Trefindstyverne Udførselen til Storbritanien blev almindeligere, og Smørhandelen derved samtidig kom i en anden og bedre Gang. Den hyppigere Dampskibsejerskab fra Kjøbenhavn gav Stødet til, at Forretningen paa Storbritanien fik større Omfang, da Affenderne derved kunde faa Produktet hurtigere og billigere til Bestemmelsesstedet end forhen og saa at sige ved at prøve sig frem kunde komme til Kundskab om, hvilke Fordringer der stilledes til Kvaliteten. Noget hidrog maasse ogsaa Ophævelsen af Indførselstolden i England, som indtil 1853 fra fremmede Steder havde været 10 sh. pr. Cwt, men i dette Aar nedsattes til 5 sh. og senere ophævedes. Samtidig med at storbritanniske Markeder aabnede sig for dansk Smør, begyndte den Reform i vort Landbrug, der gaaer ud paa at forandre Forholdet imellem Kornavl og Mejeridrift samt Kreaturfødning, at udvikle sig. Følgende Tal, der vise Udførselen indtil 1ste April 1869, vidne om, hvor betydeligt Produktionen er bleven forøget.

3 1860 udførtes til Storbrit. 4,005 Tdr.*)

*) Indtil 1863 er regnet efter Kalenderaaret; i 1863 er det første Kvartal af 1864 indbefattet; fra 1ste April 1864 regnes efter Finansaaret.

Udførselen til Storbritannien sfeer næsten udelukkende i Dritler. Da en Drittel Smør ofte vejer 100 \mathcal{H} Brt. og derover, men sjældent under 94 à 96 \mathcal{H} , og da Tharaen paa Dritler sjældent vejer mere end de normerede 16 \mathcal{H} , fremkommer derved en ikke ringe Forsøgelse i Udførselen til England, som i det statistiske Labelv. ansættes i Tønder à 224 \mathcal{H} , uden at der tages Hensyn til deres Vægt. Man kan lavest ansætte en Drittel til i Gjennemsnit at veje 96 \mathcal{H} Brutto; paa

3 1861	udførtes til Storbrit.	6,728 Tdr.
- 1862	—	12,727 —
- 1863	—	17,237 —
- 1864 65	—	22,940 —
- 1865/66	—	26,863 —
- 1866 67	—	28,693 —

I de to følgende Finantsaar er Udførselen aftaget saaledes, at den omtrent bliver i Gjennemsnit 27,000 Tønder, hvorved der dog maa erindres, at Forholdene i Sommeren 1868 paa Grund af den stærke Tørke vare usædvanlige, og at der derfor indføres et ikke ringe Kvantum (7,675 Tdr.), hvoraf igjen noget eksporteredes til England. I Aaret 1869/70 vil der formentlig atter være Fremgang i Udførselen.

Det var til Skotland og fornemmelig til Leith (Edinburgh og Glasgow), at dansk Smør hurtigt fandt Indgang, og der har dets Betydning senere i den Grad tiltaget, at Tilforslerne fra Danmark nu for en væsentlig Del indvirke paa Prisen i Skotland. De kraftige jydskte Kvaliteter, hvoraf der tidligere fandtes i Mængde paa de kjøbenhavnske Lagre, fandt hurtigt Indgang i Skotland. En Sort, som hidtil havde havt en ringere Betydning, blev snart af Vigtighed, nemlig det sjællandske Prangersmør (Bøndersmør), hvoraf Produktionen stadig har været i betydelig Tilvæxt*), ligesom ogsaa Kvaliteten har forbedret sig saaledes, at det nu i mange Tilfælde betales lige med Middels Herregaardsmør.

Alt som Forholdene udviklede sig, fandt vort Smør ogsaa Vej til selve England, hvor navnlig Newcastle er et vigtigt Marked.

hver Tønde Smør kommer der efter denne Beregning en Overtægt af 1 Tø, som vil forhøje Udførselen til England med 2000 Tønder.

Udførselen til Norge stæer udelukkende i Hjerdinge, som i Reglen have den bestemte Vægt; derimod er en Del af hvad der sendes til Hamborg pakket i Dritler.

*) Hvad der i Kjøbenhavn fremkommer af Prangersmør fra Juni til November kan vistnok auslaaes til 6 à 8000 Tønder pakket i Dritler. Desuden tilføres der paa Torvet meget i mindre Vægt.

Her foretrækkes de milde og søde Kvaliteter, som produceres paa Verne. Det er i det Hele taget værd at lægge Mærke til, at jo sydligere man kommer i England, desto mildere ønskes Kvaliteten. Derfor har vort Smør ogsaa haft vanskelig ved at finde Affætning i London, hvor det hollandske, irske og franske, som er mildere i Smagen og aldeles frit for Salt, foretrakkes, hvortil endnu kommer, at den nærmere Beliggenhed, disse Lande have, gjør det muligt for dem daglig at sende aldeles friske Varer til Verdensstaden. Den længere Afstand vil altid være noget til Hinder for en Konkurrence med ovennævnte Lande, men en regelmæssig ugentlig Dampskibsfart fra Kjøbenhavn til London vilde dog sikkert bevirke, at Kvaliteten efterhaanden vilde blive bragt i Overensstemmelse med de Fordringer, som der stilles til den, og at dansk Smør vilde finde Indgang i London, hvad der for Diebliffet kun tilbøielig kan siges at være Tilfældet*). Det turde da navnlig være Vintersmør, som mest vilde komme i Betragtning. Allerede nu findes der vistlig Affætning der, og hvert Aar i Wintermaanederne indløber der Ordre paa Affendelse af frist Smør, medens Sommer- og Vrefsmør kun gaaer dertil i ringe Kvantiteter. Dette Forhold har sin Grund i, at der i Holland og Irland kun produceres lidt Smør om Vinteren, hvorimod saa godt som hele Produktionen er henlagt til om Sommeren, hvortil de frodige Græsgange ligesom af Naturen have henvist disse Lande. De Udsættelser, som under de forhaandenværende Forhold navnlig gjøres mod Vintersmørret, ere, at den langt overvejende Del af det først kommer i Markedet hen i Marts og April Maaneder, medens det største Begjær finder Sted i de første to Maaneder af Aaret; — samt at Kvaliteten er uens, saaledes at der i den samme Produktion ikke alene ofte er en meget stor

*) Forbruget i London anslog Mc. Culloch i 1856 til 8 lb. = $7\frac{1}{4}$ d. pr. Individ, hvilket for 2,800,000 Indbyggere andrager 90,625 danske Tønder. Hertil kommer endnu 27,330 danske Tdr., som bruges til Skibsproviant o.sv. Efter denne Kalkule bliver Forbruget i London ialt omtrent 118,000 danske Tønder Smør aarlig.

Forstjæl i Værdien af Sommer-, Vore- og Vinteresmørret, men at dette sidste ofte frembyder stor Forstjællighed, idet de enkelte Foustager ere af forskjellig Godhed, hvad der formentlig hidrører fra Foderets uensartede Bestaffenhed.

I Sammenligning med Storbritanien træde de andre Lande, hvorhen vort Smør forsendes, i Baggrunden. Norge, som tidligere var det vigtigste udenrigske Marked, har i de senere Aar, ved Fremskridt i Kvægavlen der, bedre vidst at forsyne sig selv, hvorfor Udførselen dertil ogsaa er i Aftagende. Tilførselen til Hamborg har endnu mindre at sige og finder næsten udelukkende Sted fra Sjælland, navnlig den sydlige Del. Forsendelse til oversøiske Steder i hermetisk lukkede Blikdaaser har allerede i flere Aar været forsøgt; i denne Sommer var der mere Efterspørgsel end sædvanlig efter Smør til dette Brug, ja Priserne bleve endog af den Grund for nogen Tid drevne op, saaledes at de bleve højere end de engelske Noteringer.

Ved Siden af Udførselen finder der nogen Indførsel Sted. Denne var tidligere af ringe Omfang og bestod fornemmelig af noget hollandsk og svenskt Smør, som sendtes til Kjøbenhavn. De usædvanlige Forhold i Sommeren 1868, da der paa Grund af den stærke Tørke var Udsigt til, at der i Hovedstaden vilde blive knap Tid paa Bønderesmør, gav Stødet til, at Indførselen fik større Omfang. Det var fornemmelig fra Finland, at der forskreves temmelig betydeligt til Kjøbenhavn. Det var pakket i Tynretønder af en Vægt af omtrent 300 Pund, og Kvaliteten var som oftest saa god, at den omtrent kunde sættes lige med det bedste danske Bønderesmør, hvorfor en Del af det ogsaa ompakledes og blev som dansk Smør affibet til England. Indførsel af Smør har senere vedbleven, vistnok ikke i saa stort et Omfang, men dog større end tidligere, og det fremmede Smør, som forhen stod i Miscredit i Kjøbenhavn, konkurrerer nu med vort eget.

Ligeoverfor den samlede Affætning til Udlandet bevarer dog Affætningen af Smør i Kjøbenhavn en betydningsfuld Plads, og det hvad enten man seer hen til denne Byes eget store

Forbrug eller til den betydelige Udførsel af Smør, som finder Sted over den, og som i de sidste Aar i Gjennemsnit har beløbet sig til omtrent 20,000 Tdr., hvorfra dog maa fradrages noget, som fra Verne sendes dertil til videre Forsendelse. Forbrugets Størrelse vilde, naar man til Grund for Beregningen lagde Konsumtionstabellerne i 1850, som anslaa hvert Individ's Forbrug til 42 *℔* aarlig, blive omtrent 33,750 Tønder aarlig, hvilken Størrelse dog maaste er noget for højt regnet, da de høje Priser, som vi i de senere Aar have haft, vistnok foranledige en sparsommere Brug, ligesom udenlandsk (navnlig ungarisk) Fedt er kommet til at spille en Rolle i Hovedsagen — hvorfra der igjen sendes noget til Provinserne og Sverrig — og foretrækkes for simpelt Smør. Ved Siden af Befolkningens eget Forbrug anvendes der ikke ubetydeligt til Skibsproviant, Landhandlere (Frederiksberg, Amager, Valby o. fl. a. St.), og naar dette lægges til, da kan Omfatningen i Kjøbenhavn med et rundt Tal anslaaes til 100 Tønder daglig eller 36,000 Tønder aarlig, foruden hvad der sælges til Udførsel.

Priserne i Kjøbenhavn rette sig for den Del, som udføres til Storbritanien, selvfølgelig efter Noteringerne dersteds, og for den anden Del, hvis Formaal det navnlig er at tilfredsstille Forbruget i Byen, efter Tilførslernes Størrelse og da navnlig efter Torvets Tilførsel, og de bestemmes nærmere efter den Anvendelse vedkommende Kjøber har for Produktet. Høfkerne, som er den vigtigste Klasse af Kjøbere, beregne deres Indkjøb saaledes, at deres Fortjeneste kan blive 4 *β* paa hvert Pund, og da Priserne i Boutikerne næsten aldrig noteres i mindre Tal end med en Forskjel af 4 *β* paa Pundet, blive de Priser, som sædvanlig betales, 2 *℥* pr. *℔* eller 74 Rd. pr. Tønde, naar der igjen kan opnaaes 2 *℥* 4 *β* pr. *℔*; 2 *℥* 4 *β* pr. *℔* eller 84 Rd. pr. Tønde, naar der kan opnaaes 2 *℥* 8 *β*; 2 *℥* 8 *β* pr. *℔* eller 94 Rd. pr. Td., naar der kan opnaaes 2 *℥* 12 *β* o. s. fr., — en Skala, som naturligvis ikke udelukker enkelte Modifikationer. De andre Klasser af Kjøbere, som Skibsproviantører, Bagere, Landhandlere o. s. v., betale

efter et Skøn, ligesom deres Fordringer til Kvaliteten ere mindre strenge end Høfernes.

Angaaende Produktionen og Affættningen fra Danmarks enkelte Landsdele skulle vi tilføje følgende:

Siden 1865 er der som bekendt sat en regelmæssig Dampskibsart i Gang til Storbritanien fra Sjælland, som nu udfører en Del af sit Smør (navnlig fra de østlige Egne) direkte. Af Herregaardssmørret sendes ikke ubetydeligt fra den nordlige og sydlige Del af Halvøen til Kjøbenhavn til Forhandling, ogsaa fra Østfynten kommer en Del hertil, som dog for det meste forud er opkjøbt af Exportører; ogsaa en stor Del af Bøndersmørret sendes til Kjøbenhavn, naar undtages det som produceres i Egnen ved Randers og Aarhus, der tidligere spillede en vigtig Rolle i Hovedstadens Tilførsel, men som nu meget sjældent forekommer paa Lagrene i Kjøbenhavn.

Paa Fyen har man indtil for et Par Aar siden lidet ændret Smørhandelen. Handelen med Smør dreves i de allerfleste Tilfælde som en Bisforretning, og Bøndersmørret udføres enten til Norge eller sendtes til Hovedstaden, hvorhen Herregaardssmørret ogsaa for den største Del gik. Enkelte Kjøbmand, f. Ex. i Odense, Nyborg og Faaborg, lagde vistnok noget mere Vind derpaa end de fleste Andre, men det er først for omtrent 2 $\frac{1}{2}$ Aar siden, at der er dreven nogen større selvstændig Forretning i Smør, nemlig i Odense, hvor en skotsk Smørhandler har etableret en saadan. Vedkommende kjøber ikke alene Herregaardssmør, men ogsaa Bøndersmør, som han lader omarbejde og derpaa sender til Skotland. Han har i dette Vjemed 2 Mejerster, som forestaa Smørrets Omarbejdning. Da der ingen direkte Dampskibsart er fra Fyen til England, sendes Smørret til Kjøbenhavn til Viderebefordring.

Det i det Hele taget ikke meget store Overskud af Smør, som Laaland og Falster hder, er tidligere væsentlig bleven forhandlet i Kjøbenhavn. I det sidste Par Aar har en Kjøbmand i Rakstov lagt sig efter Export af Smør og opkjøber ikke ube-

tydeligt der i Omegnen, som han over Kjøbenhavn sender til England.

Langeland var i tidligere Tid berømt for sin Produktion af Smør, og dette blev i Hovedstaden anseet for at være det bedste her i Landet og betaltes lige med holstenst; nu staaer den langelandske Smørproduktion dog tilbage for den i de andre Dele af Landet, naar undtages Fyen Smørret derfra sælges for Størstedelen i Kjøbenhavn. Endnu kan nævnes Bornholm, hvorfra Udførselen vel kun er liden, men i den senere Tid har den dog tiltaget noget. Herregaarde findes der ikke, derimod er der Smaaagaarde, som producere ret gode Varer, der baade ere sælgelige i England og til Forbruget i Kjøbenhavn.

.

.